

Let's Orange the World

Geweld tegen vrouwen en meisjes: wat kun jij ertegen doen?

Het uitgangspunt

Orange the World is de internationale VN-campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes. Nu harder nodig dan ooit. Help mee en laat zien dat ook jij de strijd tegen geweld tegen vrouwen steunt! In deze lesbrief geven wij vanuit deze (inter)nationale campagne [Orange the World](#) op een laagdrempelige manier op lokaal niveau invulling aan het belang van preventie, het jaarthema van 2021. In de hoop op bewustwording en uiteindelijk op het uitbannen van geweld.

Doelstellingen van deze docentenhandleiding

1. Hiermee willen we context en uitleg geven over het internationale project Orange the World, nationaal en lokaal.
2. We willen daarnaast hulpmiddelen aanbieden om met leerlingen (IIn) het gesprek aan te gaan over geweld. IIn kunnen dit als emotioneel ervaren, bijvoorbeeld doordat ze zelf in een vergelijkbare situatie zitten of hebben gezeten. Als dit het geval is, is het de bedoeling om het onderwerp uit de taboesfeer te halen. Onveiligheid en angst zijn niet oké.

Over de ontwikkelaars

Wij, Soroptimisten, zetten ons in om de rechten, de positie én het leven van meisjes en vrouwen wereldwijd te verbeteren. 'Wij' zijn leden van [Soroptimistclub Isalania Zwolle Kampen](#) en [De Bilt-Bilthoven](#). Naar ons weten was er tot op heden niet een online les beschikbaar die (gast)docenten (hierna docent) kunnen inzetten om het onderwerp 'geweld tegen vrouwen' bespreekbaar te maken in de klas. Daarom hebben we dit initiatief in samenwerking met [Seneca Servicehuis](#) verder uitgewerkt. Het landelijke thema van 2021 is 'preventie', met als slogans: '**Ontdek jouw rol**' en '**Ik ben #medestander, jij ook?**'.

Gebruik van de les

De les is bedoeld voor leerlingen vanaf ongeveer 15 jaar en is te gebruiken als mentorles of bij maatschappijleer. Bij maatschappijleer komen voor het vmbo eindterm 10 en 11 aan bod: het herkennen en benoemen van uitingen van vooroordelen en beeldvorming ten aanzien van mannen en vrouwen in de samenleving. Voor havo en vwo past eindterm 2 erbij: beschrijven wat de relatie is tussen het maatschappelijke vraagstuk/probleem en sociale ongelijkheid in de samenleving.

Lesdoel

Na het volgen van de les hebben de IIn inzicht dat onveiligheid en angst niet oké zijn. Door erover te praten kan het taboe doorbroken worden (proactief handelen / weerbaar zijn). Bij het volgen van deze doelen neem de (gast)docent de context mee waarin je zelf werkt / leeft en wat er speelt bij de IIn.

Resultaatdoel:	Bewustwording van de impact van geweld in de samenleving en uitbannen van geweld tegen vrouwen en meisjes.
Gedragsdoel:	De IIn passen de medestander-verklaring toe in zijn / haar dagelijks leven.
Trainingsdoel:	Kennis: de IIn kennen de verschillende vormen van geweld. Vaardigheid: de IIn kunnen verschillende vormen van geweld herkennen en is zich bewust van de impact op het slachtoffer / de omgeving. Attitude: de IIn zien het belang van de medestander-verklaring.

Benodigd om de les volledig te laten zien: laptop, digibord, Powerpoint en stabiele internetverbinding (de filmpjes zijn ingevoegd met een directe link naar Youtube). Deze filmpjes spelen automatisch af als je bij de desbetreffende sheet aankomt. Na het bekijken van de filmpjes ga je weer terug naar de

Powerpoint. Algemene tip: Alt Tab ingedrukt houden en switchen van programma, 1 of 2x Esc. of >. Wat het beste werkt, is afhankelijk van de instellingen en kan verschillen per school. We adviseren je dit van te voren te testen, zodat de les zo vloeiend mogelijk verloopt.

Opbouw van de les

Inleiding (10-15 min)	Theorie en praktijk (20-30 min)	Zelf aan de slag (20-50 min)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Inhoud van de les 2. Kennismaken en voorstellen 3. Spelregels 4. Orange the World 	<ol style="list-style-type: none"> 5. Wat is geweld? 6. 2 filmpjes van ervaringsdeskundigen 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Wat kun je zelf doen? 8. Opdrachten (duur afh. van keuze) 9. Afsluiting

De les kent een inleiding, theorie- en praktijkonderdeel en sluit af met 'zelf aan de slag'. Afhankelijk van de duur van de les, kan de docent een keuze maken door de les in te korten of langer te maken. Zowel bij de stellingen als bij de piramide van geweld, als bij de opdrachten kan de les ingekort of uitgebreid worden.

Inleiding

1. Inhoud van de les / 2. Kennismaken en voorstellen / 3. Spelregels

De docent stelt zich voor en geeft een korte toelichting op de lesinhoud (sheet 2). Het is vermoedelijk een onbekend onderwerp, daarom is het belangrijk om aan te geven wat de IIn kunnen verwachten. Geef duidelijk het doel aan van deze les: er is veel geweld tegen vrouwen en meisjes. En daar kunnen jij, ik en wij samen allemaal iets aan doen. En wat is dat dan? En hoe herken je geweld? Dat bespreken we deze les.

De docent vraagt aan de IIn wat het belang is van preventie. Blijft het antwoord uit, dan benoemt de docent het belang van preventie: voorkomen is beter dan genezen. Leg tevens de spelregels uit die tijdens deze les gelden (sheet 3).

4. Orange the World (sheet 4)

Begin met inventariseren (ophalen voorkennis). Om te weten **hoe** je het onderwerp moet bespreken en of het veilig is om eraan te beginnen (voor jou en de IIn), moet je eerst weten wat jouw eigen ervaring is en wellicht moet je je nog wat inlezen (achtergrondinformatie voor de lesbrieff zit aan het eind van de PP-presentatie). Daarna peil je hoe het onderwerp leeft bij de IIn. Welke feiten of wilde verhalen hebben ze al in de klas meegenomen, met welke emoties zijn ze op school gekomen? Als je denkt dat het onderwerp gevoelig ligt, dan is het goed om eerst de-escalerende strategieën toe te passen. Dit kun je doen door in een korte gespreksessie vast te stellen waarover jullie het allemaal eens zijn: geweld moet te allen tijde worden afgewezen. Je kunt ook een voorbeeld noemen uit je eigen leven of een verhaal dat je hebt gehoord over geweld tegen vrouwen of meisjes.

De docent vraagt de IIn of ze antwoord hebben op de W&H vragen. Kennen de IIn oranje aangelichte gebouwen in hun stad?

- Wat? Internationale campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes.
- Wie? Initiatief van UN Women met een Nederlandse afdeling als coördinator.
- Wanneer? 25 november - 10 december. 16 dagen van actie.
- Waar? Meer dan 90 landen doen mee! Waaronder Nederland, Suriname Curaçao.
- Waarom oranje? Oranje is de kleur van hoop.
- Waarom startdatum 25 november? 25 nov. is de Internationale dag tegen geweld tegen vrouwen.
- Waarom einddatum 10 december? 10 dec. Internationale dag van de rechten van de mens.

- Hoe? Aandacht door acties:
  - Deze gastles
  - Gebouwen oranje aanlichten
  - Bespreekbaar maken via social media, tv, krant, radio

Theorie en praktijk

5. Wat is geweld?

Nu de IIn meer bekend zijn met het doel van de les is het tijd om aan de hand van stellingen met de IIn te discussiëren over de vraag 'wat is geweld?' (sheets 5 tot en met 10) aan de hand van een aantal stellingen. Voor een les van 50 min. is het advies om maximaal 3 stellingen te gebruiken.

De docent vraagt de IIn per stelling of ze het er mee 'eens' of 'oneens' zijn. Hand omhoog = eens. Geen hand opsteken = oneens. Of gebruik een actieve vorm: IIn stellen zich op in de klas, gaan links (eens) of rechts (oneens) of dichtbij de denkbeeldige lijn midden door de klas staan (niet eens/niet oneens). Daarna volgt op initiatief van de docent een kort gesprekje hierover: 'Waarom ben je het wel eens met de stelling?' of 'Waarom ben je het niet eens met de stelling?' Houd in de gaten of de hele groep mee doet. Geef extra aandacht aan de IIn achter in de klas en de mensen die wegstijven. Vind bij het geven van spreekruimte een genderneutraal evenwicht. M.a.w.: laat zowel meiden als jongens aan het woord.

Het onderdeel van stellingen sluit af met een filmpje van ervaringsdeskundige Tessel (sheet 11). De film speelt automatisch af vanaf Youtube. Aan het eind van het filmpje roept Tessel de IIn op om te praten over situaties die hen eventueel zelf zijn overkomen. Dat is een mooie koppeling om de IIn zelf ook aan het woord te laten: bv. de volgende vraag aan de IIn: Wat maakt de film bij hen los?

Feiten en cijfers

Er zijn verschillende vormen van geweld. De docent vraagt de IIn of hij/zij/die voorbeelden kunnen noemen. Op sheet 12 staan verschillende voorbeelden. Belangrijk om hier alvast te noemen: vaak kennen slachtoffers en de daders elkaar. De voorbeelden op sheet 12 staan in willekeurige volgorde, maar kennen een opbouwende rang / hiërarchie. De piramide van geweld geeft deze hiërarchie weer (sheet 13). De piramide van geweld bestaat uit 4 lagen. Sommige vormen lijken heel onschuldig, maar zijn wel de basis van hoe we naar mannen en vrouwen (masculiene en feminiene eigenschappen) kijken. In de piramide komt dat naar voren.

Elke laag van de piramide van geweld is uitgelicht met een aantal krantenkoppen. Afhankelijk van de totale lestijd kan de docent korter of langer bij stilstaan. De nieuwsitems zijn zowel uit Nederland, België, Turkije als Engeland om te laten zien dat geweld tegen vrouwen en meisjes een wijdverspreid probleem is. Bij sheet 18 laat je een fragment zien uit BOOS straatintimidatie van 20.46 min tot 21.18. Dit speelt automatisch af bij de sheet.

Sheet 19 geeft de onderste laag van de piramide van geweld weer. Geweld voorkomen = onderaan de piramide beginnen. Om geweld te voorkomen moeten we aan werkelijke preventie doen. Niet dweilen met de kraan open, niet pas ingrijpen als er al geweld plaatsvindt, maar de normalisering van genderstereotypen, alledaags seksisme en ongelijke behandeling onderin de piramide bestrijden om ernstiger vormen van geweld te voorkomen.

Cijfers (sheet 20)

Wereldwijd worden per jaar 87.000 vrouwen vermoord (2017). Trek om bewustwording te creëren bij de IIn het vergelijk met het aantal inwoners van de stad of dorp waar je les geeft. Voor Zwolle: er wonen ruim 130.000 inwoners in Zwolle, dat zou dus $\frac{1}{3}$ van het aantal inwoners zijn dat vermoord wordt (per jaar). Ook de nationale en lokale cijfers zijn verontrustend. De docent vraagt aan de leerling op hij/zij/die een idee heeft wat de cijfers in NL zijn. Lees elke zin hardop voor:

- Elke 11 dagen sterft 1 vrouw door geweld in huis.
- Grensoverschrijdend seksueel gedrag is wijdverbreid: 53% van de vrouwen is ooit lastig-gevallen.

- Bijna 1 op de 4 vrouwen in Nederland heeft te maken (gehad) met een vorm van seksueel misbruik of seksueel geweld.
- Meer dan de helft van de horecawerknemers krijgt te maken met seksuele intimidatie (FNV 2017).
- 51% van de Amsterdamse vrouwen en 30% van de mannen kregen in 2018 te maken met straatintimidatie.
- 1 op 5 jongeren kreeg in 2020 te maken met geweld (CBS 2021).

Het onderdeel van feiten en cijfers sluit af met een filmpje van ervaringsdeskundige Marloes (sheet 21). Deze film speelt automatisch af als je bij de sheet bent aangekomen. Aan het eind van het filmpje vraagt Marloes 'Alleen jij bepaalt je eigen grens' Dat is een mooie koppeling om de IIn zelf ook aan het woord te laten: bv. de volgende vraag aan de IIn: Waar ligt jouw grens?

Zelf aan de slag

7. Wat kun je zelf doen? en 8. opdracht

Afsluiting sheet 22. De cijfers liegen er niet om. 1 of de 3 vrouwen krijgt in haar leven te maken met geweld. Het gaat ons erom wat JIJ zelf kunt doen! Pak je rol. Dus: zelf aan de slag.

Omdat het thema preventie is, vinden wij het belangrijk om met jullie na te denken over wat je zelf kunt doen. Maar ook hoe je kunt handelen in een onveilige situatie door daar van te voren over na te denken. De medestander-verklaring is hulpmiddel (sheet 23). Daarin staan uitgangspunten die je kunt naleven. Het is leerzaam om met de IIn het gesprek aan te gaan hoe ze die verklaring lezen en of (en hoe) ze daar opvolging aan kunnen geven. Op sheet 24, 25, 32 en 33 staan een aantal opdrachten voor in de klas.

Afhankelijk van de duur van de les heb je als docent keuze voor een opdracht in de klas.

		Opdrachtoomschrijving
Variant 1 sheet 24 (en op sheet 25 een aantal antwoorden)	Uitleg 2 min. Verwerkingstijd 5 min. Plenair bespreken: 10 min.	Maak in je telefoon een notitie wat je zelf kunt doen 1. om je voor te bereiden, 2. als je in een onveilige situatie bent, 3. als je getuige bent van geweld.
Variant 2 sheet 26	Uitleg 2 min. Verwerkingstijd 5 min. Plenair bespreken: 10 min.	Schrijf een kort advies aan jouw school hoe jouw school aandacht gaat geven aan de campagne Orange the World.
Variant 3 sheet 32	Uitleg 3 min. Verwerkingstijd 15 min. Plenair bespreken: 15 min.	Schrijf een advies aan jouw school / sportclub / werk of gemeente waarom jouw school aandacht moet geven aan de campagne Orange the World.
Variant 4 sheet 33	Uitleg 15 min. Verwerkingstijd 60 min. Plenair bespreken 60 min.	Binnen deze variant zijn er keuzeopties. Laat je IIn kiezen of maak zelf een keuze: <ol style="list-style-type: none"> 1. Laat de IIn Orange the World-posters ontwerpen en hang deze op in school. 2. Laat de IIn een actiecampagne / vlog opnemen en plaats die op de website van de school. 3. Laat de IIn een doek/ papier aan de muur hangen, plaats hierop oranje handen en laat de IIn hierbij een quote schrijven. <p><i>Benodigdheden aan te schaffen door de docent ter voorbereiding op opdracht 4.3 uit te voeren: plakband, groot wit doek of A0 formaat wit papier + oranje latex.</i></p>

Ter afronding van de les tref je op sheet 27 een samenvatting met de belangrijkste aandachtspunten. Lees ze hardop voor:

- Onveiligheid en angst zijn niet oké / als het niet goed voelt, dan is het niet oké.
- Wees je bewust dat het kan gebeuren.
- Bedenk wat je kan doen.
- Geef je eigen grenzen aan.
- Doorbreek het taboe: praat erover.
- Als de IIn willen, kunnen ze de medestander-verklaring ondertekenen via de QR-code / <https://www.orangetheworld.nl/de-medestander-pledge/>. De QR-code staat groot afgebeeld op sheet 28 en in klein formaat op sheet 27.

Het kan zijn dat IIn niet weten waar ze terecht kunnen als ze hun persoonlijke verhaal willen delen. Op sheet 29 staat een aantal personen of instanties die een IIn zou kunnen benaderen als hij/zij/die hulp zoekt. Zoek vóór het geven van de les op wie de vertrouwenspersoon is op school. IIn kunnen, tot ze 18 jaar zijn, bij de kindertelefoon terecht, waar ze (ook anoniem) hun verhaal kunnen doen.

9. Afronding van de les

Sheet 30. Blik met de IIn terug op de vraag: wat is jou het meest bijgebleven? Geef een aantal IIn het woord ter afronding van deze les. Dank de IIn voor hun actieve bijdrage en sluit af.

Nazorg

Na de les of in de weken nadat de les is gegeven, kan het zijn dat IIn bij jou komen om over dit onderwerp te spreken. Luister naar het verhaal en neem de IIn serieus. Wat heeft het bij de IIn losgemaakt en is er bewustzijn ontstaan? Is hun mening over geweld anders geworden in vergelijking met hun mening aan het begin van de les.

Achtergrondinformatie voor de docent (Sheet 34 en verder)

- Als je regionale cijfers wilt opnemen in je les, kijk dan bij <https://www.cbs.nl/nl-nieuws/2020/52/1-2-miljoen-slachtoffers-van-huiselijk-geweld> of zoek op de website van [Veilig Thuis](#) naar regionale cijfers.
- Zoek ter voorbereiding op de les uit hoe het schoolbeleid is voor vertrouwenspersoon.
- [Kindertelefoon](#) tot 18 jaar: 0800-0432.
- [Alles oké supportlijn](#) van 18 tot 24 jaar: 0800-0450.
- [Veilig Thuis](#): 0800-2000
- <https://www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl/>
- <https://geweldtegenvrouwenmelden.nl/>
- <https://www.orangetheworld.nl/>
- <https://www.soroptimist.nl/>
- <https://www.zontanederland.nl/>
- <https://www.emancipator.nl/>
- <https://www.oneworld.nl/kijkenluisteren/strip/>
- <https://merelbarends.com/> (voor het gebruik van afbeeldingen in dit lesmateriaal heeft Merel Barends toestemming gegeven)
- BOOS straatintimidatie: <https://www.youtube.com/watch?v=Bvoq-bw3mBc>
- film Tessel: https://www.youtube.com/watch?v=sk9H_9EGZSw
- film Marloes: <https://www.youtube.com/watch?v=01oa5BJtXFc>

Vragen, suggesties of opmerkingen over het lesmateriaal? Of wil je je ervaring delen na het geven van deze les? Neem contact op met de uitgever.